

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра логопедії і спеціальних методик*

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
логопедії і спеціальних методик
протокол № 1 від 27 серпня 2021 р.
Завідувач кафедри
_____ **Олексій ГАВРИЛОВ**

ЛОГОПЕДИЧНИЙ ПРАКТИКУМ: КОРЕКЦІЯ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОГО НЕДОРОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладач (викладачі)	Мілевська Олена Павлівна
Контактний телефон	(03849)75658
Е-mail	olena.milevska@kpnu.edu.ua
Профайл викладача	http://logo.kpnu.edu.ua/sklad-kafedry/milevska-olena-pavlivna/
Назва освітньої програми	Спеціальна освіта (Логопедія)
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
Статус дисципліни	Вибіркові освітні компоненти
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/edit.php?category=35&returnto=category

ПРЕРЕКВІЗИТИ І КОРЕКВІЗИТИ КУРСУ

Міждисциплінарні зв'язки	«Мовленнєві та сенсорні системи та їх порушення», «Пропедевтика мовленнєвих порушень», «Логопедія»
Мова викладання	українська

Обсяг дисципліни

Характеристика навчальної дисципліни

Найменування показників	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	2022-2023	2022-2023
Семестр вивчення	4	4
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120 год.	120 год.
Кількість годин навчальних занять	40 год.	16
Лекційні заняття	10 год.	6 год.
Практичні заняття	10 год.	4 год.
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	20 год.	6 год.
Самостійна та індивідуальна робота	80 год.	104 год.
Форма підсумкового контролю	залік	залік

Анотація курсу Навчальна дисципліна «Логопедичний практикум: корекція фонетико-фонематичного недорозвитку мовлення» передбачає вивчення практико-методичних основ подолання найбільш поширених порушень мовлення серед дитячого населення, які стосуються фонологічного компоненту мовленнєвої діяльності.

У курсі здобувачі вищої освіти розглянуть закономірності опанування фонетикою української мови; ознайомляться з орфоепічними нормами та з нормами фонології; опанують практичними навичками фонологічного аналізу (аудіології) власного мовлення та мовлення інших. Практикум сприятиме виробленню базових професійних умінь з корекції порушень фонематичного сприймання, слухової уваги, фонематичного контролю та уявлень; з формування / нормалізації артикуляційного праксису; з використання спеціальних (механічних, апаратних, ін.) засобів логопедичної роботи під час корекції фонетичного недорозвитку мовлення у дітей.

Консультації з навчальної дисципліни Очні консультації (згідно з графіком консультацій);
онлайн-консультації

Мета і завдання курсу Мета: формування умінь застосовувати методи та прийоми логопедичного впливу з подолання порушень фонетичного та фонематичного компонентів мовлення у дітей з різними формами логопатій.

Завдання: формування практичних умінь з визначення фонетичних та фонематичних характеристик звуків мови; розвиток здатності до моделювання корекційно-розвиткової роботи за наявності у дітей порушень вимови та фонематичного слуху; засвоєння основ прийомам імітаційного, наслідувального та механічного способів

корекції звуковимови; вироблення власних дикційних умінь як елементу професійної культури фахівця-логопеда.

ФОРМАТ КУРСУ

Форми та види проведення навчальних занять

лекційні заняття, практичні заняття, лабораторні заняття, самостійна робота.

Методи та форми контролю

Методи контролю: опитування на практичних заняттях, участь в дискусіях, тестування, контрольні роботи відео- і фото звіти, розробка тематичних презентацій тощо.

Форми контролю: поточний контроль; модульні контрольні роботи; залік

Необхідне технічне та програмне забезпечення, обладнання

Логопедичний інструментарій, інформаційно-комунікаційні засоби; дидактичне обладнання

Індивідуальні завдання

Вивчення науково-методичної літератури з предмету; аналіз дидактичних матеріалів з корекції звуковимови та фонематичних процесів; характеристика інноваційних технологій виправлення фонетико-фонематичних порушень; розроблення індивідуальних програм корекції фонетико-фонематичних порушень

**Інтегральна компетентність (ІК)
Загальні компетентності (ЗК)**

ІК: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів логопедії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного

СХЕМА КУРСУ**Денна форма**

Назви змістових модулів і тем	разом	Кількість годин					
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Методичні основи корекції ФФНМ							
Тема 1. Закономірності фонетико-фонематичного розвитку в онтогенезі та його порушення. Система фонем української мови	18	2	2			14	
Тема 2. Сучасні науково-методичні підходи у корекції ФФНМ.	20	2	2		2	14	
Тема 3. Практичні аспекти розвитку та корекції фонематичних процесів та операцій у дітей раннього і дошкільного віку.	18	2	2		4	10	
Тема 4. Імітаційно-ігрові прийоми подолання порушень сприймання та вимови голосних та приголосних фонем.	10				2	8	
Тема 5. Технології стимуляції та корекції міміко-артикуляційної моторики. Поняття преартикуляторних позицій.	16	2	2		4	8	
Тема 6. Техніка застосування логопедичного інструментарію під час корекції порушень вимови фонем.	10	2			2	6	
Тема 7. Практичні аспекти усунення дефектів пом’якшення та оглушення фонем. Формування акустико-артикуляційних диференційовок.	14		2		2	10	
Тема 8. Тренінг фонетичних умінь логопеда	14				4	10	
Разом за змістовим модулем 1	120	10	10		20	80	
Разом годин	120	10	10		20	80	

Заочна форма

Назви змістових модулів і тем	разом	Кількість годин	
		у тому числі	

лекційні заняття	практичні заняття	семіна заняття	лабора торні заняття	самостійна робота	індивіду альна робота
---------------------	----------------------	-------------------	----------------------------	----------------------	-----------------------------

Змістовий модуль 1. Методичні основи корекції ФФНМ

Тема 1. Закономірності фонетико-фонематичного розвитку в онтогенезі та його порушення. Система фонем української мови	16	2			14
Тема 2. Сучасні науково-методичні підходи у корекції ФФНМ.	20	2	2		16
Тема 3. Практичні аспекти розвитку та корекції фонематичних процесів та операцій у дітей раннього і дошкільного віку.	18		2	2	14
Тема 4. Імітаційно-ігрові прийоми подолання порушень вимови голосних та приголосних фонем.	10				10
Тема 5. Технології стимуляції та корекції фонетичних умінь. Поняття преартикуляторних позицій.	14	2		2	10
Тема 6. Техніка застосування логопедичного інструментарію під час корекції порушень вимови фонем.	10			2	8
Тема 7. Практичні аспекти усунення дефектів пом'якшення та оглушення фонем.	12				12
Тема 8. Тренінг фонетичних умінь логопеда	20				20
Разом за змістовим модулем 1	120	6	4	6	104
Разом годин	120	6	4	6	104

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН 2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН 17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

ПОЛІТИКА КУРСУ

1. Необхідність дотримання обов'язкових принципів академічної доброчесності, визначених Кодексом академічної доброчесності в КПНУ https://drive.google.com/file/d/1W_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view та Положенням про дотримання академічної доброчесності <https://drive.google.com/file/d/1nVC6hDHeT4WxNS5c45xybMiWBEVDdBGpb/view>
2. Відвідування занять здобувачами вищої освіти є обов'язковою складовою організації освітнього процесу. Про неможливість відвідування занять з поважних причин мають завчасно повідомляти викладача (-ів). Деталі за покликанням: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>
3. Підтримується креативна ініціатива здобувача (-ів) вищої освіти.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Форми оцінювання

Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю.

Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та результатів самостійної роботи здобувача, а також індивідуального завдання (виконання та захист тематичної роботи). Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі.

<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

<https://drive.google.com/file/d/0B4IW4J1OEFZAoLXVNNzg2bEITRng2ZVEjdnA0dEV1YmFiQXV4/view?resourcekey=0-CxWUUI4B0hXDwe08FZrsfoQ>

Таблиця 1

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля (навчальної дисципліни)	Підсумкова оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Підсумкова оцінка за національною шкалою	
			екзаменаційна	залікова
			відмінно	зараховано
90-100	A (відмінно)	10		
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25		
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F			

Перелік орієнтовних питань до підсумкового контролю	1. Поетапність формування фонематичних процесів в онтогенезі 2. Поетапність формування вимовних умінь в онтогенезі 3. Характеристика акустичних та артикуляційних ознак фонем української мови. 4. Характеристика порушень фонетичних та фонематичних навичок (форми, рівні). 5. Термінологія на позначення дефектної вимови фонем: "ротацизм", "параротацизм", "ламбдацизм", "параламбдацизм", "йотацизм", "парайотацизм", "шиплячий стигматизм", "парасигматизм", "свистячий стигматизм", "парасигматизм", "капацизм", "гамацизм", "хітизм". 6. Методика і завдання для обстеження вимови фонем.
--	---

	7. Методика і завдання для обстеження фонематичних процесів. 8. Послідовність обстеження артикуляційної моторики. 9. Характеристика логопедичного інструментарію для корекції ФФНМ. 10. Правильні артикуляції фонем укр.. мови. 11. Прийоми та вправи формування артикуляційної моторики. Техніка виконання. 12. Прийоми та вправи формування преартикуляторних позицій. Техніка виконання 13. Прийоми та вправи формування вимови голосних звуків. Техніка виконання. 14. Прийоми та вправи формування вимови губних губно-зубних звуків. Техніка виконання. 15. Прийоми та вправи формування вимови проривних передньоязикових і задньоязикових звуків. Техніка виконання. 16. Прийоми та вправи формування вимови щілинних передньоязикових (свистячих). Техніка виконання. 17. Прийоми та вправи формування вимови щілинних передньоязикових (шиплячих). Техніка виконання. 18. Прийоми та вправи формування вимови вібрантів. Техніка виконання. 19. Прийоми та вправи формування вимови зімкнено-прохідних звуків. Техніка виконання. 20. Прийоми та вправи формування вимови африкат. Техніка виконання. 21. Прийоми корекції слухової та мовно-слухової уваги. Техніка застосування. 22. Прийоми корекції слухового сприймання. Техніка застосування. 23. Прийоми корекції слухо-моторних координацій. Техніка застосування. 24. Прийоми корекції навичок фонематичного аналізу та синтезу. Техніка застосування. 25. Прийоми корекції слухо-мовленнєвої пам'яті. Техніка застосування. 26. Прийоми корекції ритміко-складового структурування. Техніка застосування. 27. Імітаційні прийоми у корекції порушень вимови. 28. Ігрові прийоми у корекції фонематичних порушень та порушень вимови. 29. Диференційовані прийоми роботи над дикцією. 30. Техніка застосування логопедичних інструментів.
--	--

Рекомендована література (основна, допоміжна, інтернет-ресурси)	Основна: 1. Гаврилова Н.С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей: Монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. 200 с. 2. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Логопедія (корекційна робота при дислалії): Навчальний посібник. К., 2009. 160 с. 3. Мілевська О.П. Вивчення фонетичних умінь у молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення. <i>Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка і психологія : зб. наук. праць.</i> К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2014. № 27. С. 130–135. 4. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей. К.: Освіта, 1992. 176 с. 5. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Логопедія (корекційна робота при дислалії): Навч.посібник. К., 2009. 160с.
	Допоміжна: 1. Федорович Л.Ф. Постановка звуків у вимові дітей дошкільного віку. Методичні рекомендації. – Кременчук: Християнська Зоря, 2007. – 72 с. 2. Формування фонематичних процесів у дітей з порушеннями мовлення: науково-методичний посібник / І.В. Макаренко, Л.О. Федорович. – Кременчук: Християнська Зоря, 2012. – 94 с. 3. Мілевська О.П., Звуко-складова структура слова: специфіка діагностичного інструментарію логопеда. <i>Формування сучасних педагогічних технологій та освітніх систем.</i> Матеріали II наук.-практ.конф. (м. Запоріжжя, 4-5 грудня 2020 р.). Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2020. С. 87-91 4. Мілевська О.П. До проблеми пропедевтики фонетико-фонематичних умінь у старших дошкільників. <i>Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць.</i> Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. Вип. IV. С. 475–485. 5. Березіна О.М., Павловська Т.О. Мовні ігри та забави. Тернопіль.: МП «Мальва-ОСО», 1999. 104 с. 6. Боровик І.Г. Артикуляційні вправи – корисні та цікаві. Х: Видавництво «Ранок», 2010. 64 с. 7. Шкільник С.Я., Ланцюженко З.Д. 100 розвивальних логопедичних ігор та вправ. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2008. – 54 с.Момот Т. Веселий ротик: Бібліотека логопеда-практика. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 24 с. 8. Момот Т. Веселий ротик: Бібліотека логопеда-практика. Тернопіль: Навч.книга – Богдан, 2009. 24 с. 9. Кульчицька Н., Барищук Г. Вчимося говорити правильно. Тернопіль.: Підруч. і посібники, 2002. 48 с. 10. Макарова С. Щоб ротик був слухняний. Логопедичний практикум. Тернопіль: підручники і посібники, 2010. 160 с.
	Інтернет-ресурси: 1. https://www.logoclub.com.ua/fonematchni-protsezi 2. https://www.logoclub.com.ua/zvukovimova 3. https://www.youtube.com/watch?v=ehkf4gmrAWc 4. https://logopedia.com.ua/video/ 5. https://logopedia.com.ua/logopedam_u/klasifikatsiia-holosnykh-zvukiv/

